

Α΄ ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Η α΄ κλίση ουσιαστικών περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες:

ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΑ	Αρσενικά σε -ας/-ης και Θηλυκά σε -α/-η
ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ	Αρσενικά σε -ῆς και Θηλυκά σε -ᾶ/ῆ

Α. ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

ΠΡΟΣΕΧΟΥΜΕ:

- Στον πληθυντικό αριθμό αρσενικά και θηλυκά έχουν ίδιες καταλήξεις.
- Το **α** στην κατάληξη **-ας** είναι πάντα **μακρόχρονο**, π.χ. τῆς σημαίας, τούς ποιητάς.
- Η **γενική πληθυντικού** τονίζεται πάντα στη **λήγουσα** και παίρνει **περισπωμένη**. Εξαιρείται το ουσιαστικό οἱ ἐτήσιαι, τῶν ἐτησίων (=τα μελήματα, δεν έχει ενικό).
- Η **ονομαστική, αιτιατική και κλητική** και στους δύο αριθμούς, όταν τονίζεται στη λήγουσα παίρνει **οξεία**, π.χ. ὁ ἀθλητής, τὴν δωρεάν, τὰς ψυχὰς.

ΚΛΙΣΗ ΑΡΣΕΝΙΚΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

ὁ λοχί- ας τοῦ λοχί- ου τῷ λοχί- α τόν λοχί- αν ᾧ λοχί- α	ὁ Αἰσχίν- ης τοῦ Αἰσχίν- ου τῷ Αἰσχίν- η τόν Αἰσχίν- ην ᾧ Αἰσχίν- η	ὁ ἐργάτ- ης τοῦ ἐργάτ- ου τῷ ἐργάτ- η τόν ἐργάτ- ην ᾧ ἐργάτ- α	ὁ λυκειάρχ- ης τοῦ λυκειάρχ- ου τῷ λυκειάρχ- η τόν λυκειάρχ- ην ᾧ λυκειάρχ- α
οἱ λοχί- αι τῶν λοχί- ῶν τοῖς λοχί- αις τούς λοχί- ας ᾧ λοχί- αι		οἱ ἐργάτ- αι τῶν ἐργάτ- ῶν τοῖς ἐργάτ- αις τούς ἐργάτ- ας ᾧ ἐργάτ- αι	οἱ λυκειάρχ- αι τῶν λυκειάρχ- ῶν τοῖς λυκειάρχ- αις τούς λυκειάρχ- ας ᾧ λυκειάρχ- αι

- Από τα αρσενικά που λήγουν σε -ης, σχηματίζουν την κλητική ενικού σε -α (βραχύ):
 - Τα λήγοντα σε **-της**, π.χ. ὁ κριτής → ᾧ κριτά
 - Τα **εθνικά**, π.χ. ὁ Πέρσης → ᾧ Πέρσα
 - Τα σύνθετα με β' συνθετικό τα: **-άρχης, -μέτρης, -τρίβης, -πώλης, -ώνης**.

π.χ. ὁ γυμνασιάρχης → ὦ γυμνασιάρχα
 ὁ γεωμέτρης → ὦ γεωμέτρα
 ὁ παιδοτρίβης → ὦ παιδοτρίβα
 ὁ βιβλιοπώλης → ὦ βιβλιοπώλα
 ὁ τελώνης → ὦ τελῶνα

- Το ουσιαστικό ὁ δεσπότης ἔχει κλητική ενικού: **ὦ δέσποτα.**
- Το δίχρονο των αρσενικῶν ουσιαστικῶν τῆς α' κλίσης εἶναι **μακρό:**
 - Στα λήγοντα σε **-ίτης**, π.χ. μεσίτης, ὀπλίτης.
 - Στα λήγοντα σε **-άτης**, κύρια ονόματα, π.χ. Σπαρτιάτης.
 - Στο ουσιαστικό **πρεσβύτης**.

Σε ὅλες τις ἄλλες περιπτώσεις το δίχρονο εἶναι **βραχύ:**

-ίας, -ύας, -ίδης, -άτης, -ύτης,
 π.χ. ταμίας, μανδύας, Εὐριπίδης, πελάτης, λύτης

ΚΛΙΣΗ ΘΗΛΥΚΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

ἡ δάφν- η τῆς δάφν- ης τῆ δάφν- η τήν δάφν- ην ὦ δάφν- η	ἡ σπονδ- ή τῆς σπονδ- ῆς τῆ σπονδ- ῆ τήν σπονδ- ῆν ὦ σπονδ- ή	ἡ σημαί- α τῆς σημαί- ας τῆ σημαί- α τήν σημαί- αν ὦ σημαί- α	ἡ ἐνέργει- α τῆς ἐνέργει- ας τῆ ἐνέργει- α τήν ἐνέργει- αν ὦ ἐνέργει- α
αἱ δάφν- αι τῶν δάφν- ῶν ταῖς δάφν- αις τάς δάφν- ας ὦ δάφν- αι	αἱ σπονδ- αί τῶν σπονδ- ῶν ταῖς σπονδ- αῖς τάς σπονδ- άς ὦ σπονδ- αί	αἱ σημαῖ- αι τῶν σημαί- ῶν ταῖς σημαί- αις τάς σημαί- ας ὦ σημαῖ- αι	αἱ ἐνέργει- αι τῶν ἐνέργει- ῶν ταῖς ἐνέργει- αις τάς ἐνέργει- ας ὦ ἐνέργει- αι

ἡ θάλασσ- α τῆς θαλάσσ- ης τῆ θαλάσσ- η τήν θαλάσσ- αν ὦ θαλάσσ- α	ἡ δίψ- α τῆς δίψ- ης τῆ δίψ- η τήν δίψ- αν ὦ δίψ- α	ἡ μοῖρ- α τῆς μοῖρ- ας τῆ μοῖρ- α τήν μοῖρ- αν ὦ μοῖρ- α
αἱ θάλασσ- αι τῶν θαλάσσ- ῶν ταῖς θαλάσσ- αις τάς θαλάσσ- ας ὦ θαλάσσ- αι	αἱ δίψ- αι τῶν δίψ- ῶν ταῖς δίψ- αις τάς δίψ- ας ὦ δίψ- αι	αἱ μοῖρ- αι τῶν μοῖρ- ῶν ταῖς μοῖρ- αις τάς μοῖρ- ας ὦ μοῖρ- αι

- ✓ Από τα θηλυκά που λήγουν σε **-α**,
 - αν πριν την κατάληξη **-α υπάρχει σύμφωνο** εκτός του ρ, τότε αυτό το -α στη γενική και δοτική ενικού τρέπεται σε **-η**, λέγεται μη καθαρό και είναι κανονικά **βραχύχρονο**, π.χ. ή πίσσα, τῆς πίσης, τῆ πίση...
 - αν πριν την κατάληξη **-α υπάρχει φωνήεν ή ρ**, τότε το -α φυλάγεται σε όλες τις πτώσεις του ενικού, λέγεται καθαρό και είναι κανονικά **μακρόχρονο**, π.χ. ή ἀδικία, τῆς ἀδικίας, τῆ ἀδικία...

Εξαιρέση: το καθαρό -α είναι **βραχύχρονο:**

- **στα προπαροξύτονα**, π.χ. ἀλήθεια, εὐσέβεια, ἐνέργεια...
 - στα εσχὲς **δέκα δισύλλαβα** : γαῖα, γραῖα
μαῖα, μυῖα, μοῖρα
πεῖρα, πρῶρα
σπεῖρα, σφαῖρα, σφῦρα
 - **στο θηλυκό των τριτόκλιτων επιθέτων που λήγουν σε -ύς**, π.χ. ὄξύς, ὄξεια, ὄξύ
 - **στο θηλυκό των μετοχών παρακειμένου ενεργητικής φωνής**, π.χ. λελυκυῖα
- ✓ Το -α της κατάληξης στην αιτιατική και κλητική ενικού είναι μακρόχρονο ή βραχύχρονο, ανάλογα με το τι είναι στην ονομαστική, π.χ. ή ἀλήθεια, τὴν ἀλήθειαν, ὦ ἀλήθεια.

- ✓ Το δίχρονο των θηλυκών ουσιαστικών της α' κλίσης είναι **βραχύ:**
 - Στα λήγοντα σε **-ία**, π.χ. ἀδικία.
 - Το **-α- στην παραλήγουσα**, π.χ. δάφνη, σκάφη ἀλλά εξαιρείται το θηλυκό **μᾶζα**.
 - **Μακρό δίχρονο:** αἰσχύνη, νίκη, κλίνη, λύπη, ὕλη.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού:

τούς θεατάς		τοῦ στρατιώτου	
ταῖς μανδύαις		τῶν πολιτῶν	
τοῦ νεανίου		ταῖς μελίσσαις	
τῆ εὐσεβεία		ᾧ Σκύθαι	
τῶν τιμῶν		ᾧ γεωμέτραι	

2. Να γράψετε τα ουσιαστικά στην πτώση που ζητείται:

- ὁ λοχίας → γενική πληθυντικού:
- ὁ θύτης → κλητική ενικού:
- ἡ ὠφέλεια → αιτιατική πληθυντικού:
- ἡ πεῖρα → γενική ενικού:
- ὁ παιδοτρίβης → κλητική ενικού:

ὁ πολίτης → αιτιατική ενικού:
 ἡ ἀσέβεια → γενική πληθυντικού:
 ὁ δεσπότης → κλητική ενικού:

3. Να σημειώσετε "Σωστό-Λάθος" δίπλα στην κάθε παρατήρηση διορθώνοντας τους λανθασμένους τύπους:

ἡ θέαινα, αιτ. ενικού: τήν θεαίνην:
 ἡ βασιλεία, γεν. πληθ.: τῶν βασιλείων:
 ὁ ιδιώτης, αιτ. πληθ. :τούς ιδιώτας:
 ὁ Σπαρτιάτης, κλητ. ενικού: ὦ Σπαρτιᾶτα:
 ἡ μᾶζα, γεν. ενικού: τῆς μάζης:
 ὁ πρεσβύτες, ονομ. πληθ. : οἱ πρεσβύται:
 ἡ γραῖα, δοτική ενικού: τῇ γραῖα

4. Να γράψετε τη γενική ενικού και πληθυντικού αριθμού των παρακάτω ουσιαστικών:

ἡ γενεά, ἡ ἄκανθα, ἡ χρεία, ὁ κομήτης, ἡ μάχαιρα, ὁ Εὐριπίδης, ὁ Καλλίας, ὁ δεσπότης, ἡ ὥρα, ἡ πλάνη.

B. ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

ὁ Ἑρμ-ῆς τοῦ Ἑρμ-οῦ τῷ Ἑρμ-ῆ τόν Ἑρμ-ῆν ὦ Ἑρμ-ῆ	ἡ μν-ᾶ τῆς μν-ᾶς τῇ μν-ᾶ τήν μν-ᾶν ὦ μν-ᾶ	ἡ γαλ-ῆ τῆς γαλ-ῆς τῇ γαλ-ῆ τήν γαλ-ῆν ὦ γαλ-ῆ
οἱ Ἑρμ-αῖ τῶν Ἑρμ-ῶν τοῖς Ἑρμ-αῖς τούς Ἑρμ-ᾶς ὦ Ἑρμ-αῖ	αἱ μν-αῖ τῶν μν-ῶν ταῖς μν-αῖς τάς μν-ᾶς ὦ μν-αῖ	αἱ γαλ-αῖ τῶν γαλ-ῶν ταῖς γαλ-αῖς τάς γαλ-ᾶς ὦ γαλ-αῖ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- Ὅσα ουσιαστικά πριν το χαρακτήρα α ἔχουν ἄλλο α ἢ ε, συναίρουν αὐτά τα φωνήεντα σε ὅλες τις πτώσεις.
- Παίρνουν παντού περισπωμένη.
- Τονίζονται ὅλα στη λήγουσα.
- Ὅπως ὁ Ἑρμῆς κλίνονται κύρια ονόματα, π.χ. Θαλῆς, Ἀπελλῆς κ.ά.
- Ὅπως ἡ μνᾶ κλίνονται κύρια ονόματα, π.χ. Ἀθηνᾶ, Ναυσικᾶ κ.ά.

- Όπως ή γαλή κλίνονται: ή συκῆ, ή λεοντή(=δέρμα λιονταριού), ή ροδῆ(=τριανταφυλλιά), ή άμυγδαλή κ.ά.
- Το ουσιαστικό **γή** κλίνεται μόνο στον ενικό αριθμό.
- Το ουσιαστικό **βορέας** κλίνεται και ως ασυναίρετο και ως συνηρημένο, μόνο στον ενικό:
 - βορέας - βορρᾶς
 - βορέου - βορρᾶ
 - βορέα - βορρᾶ
 - βορέαν - βορρᾶν
 - βορέα - βορρᾶ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να σημειώσετε την ένδειξη "Σωστό-Λάθος" διορθώνοντας τους λανθασμένους τύπους:

- τῆ μνᾶ →
- τάς μνᾶς →
- τοῖς Ἑρμαῖς →
- οἱ Ἑρμαί →
- τῆ Ναυσικά →
- τοῦ Ἀπελλῆ →
- ταῖς γαλαῖς →
- τόν βορέαν →
- τῆς λεοντής →

2. Να κλίνετε τα παρακάτω ουσιαστικά και στους δύο αριθμούς: ή άμυγδαλή, ό Θαλῆς, ή γῆ, ή Ἀθηνᾶ.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ Α΄ ΚΛΙΣΗΣ

Α. ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

2. Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού:

τούς θεατάς	τόν θεατήν	τοῦ στρατιώτου	τῶν στρατιωτῶν
ταῖς μανδύαις	τῷ μανδύᾳ	τῶν πολιτῶν	τοῦ πολίτου
τοῦ νεανίου	τῶν νεανιῶν	ταῖς μελίσσαις	τῇ μελίσῃ
τῇ εὐσεβείᾳ	ταῖς εὐσεβείαις	ᾧ Σκύθαί	ᾧ Σκύθα
τῶν τιμῶν	τῆς τιμῆς	ᾧ γεωμέτραι	ᾧ γεωμέτρα

2. Να γράψετε τα ουσιαστικά στην πτώση που ζητείται:

- ὁ λοχίας → γενική πληθυντικού: **τῶν λοχιῶν**
 ὁ θύτης → κλητική ενικού: **ὦ θύτα**
 ἡ ὠφέλεια → αιτιατική πληθυντικού: **τάς ὠφελείας**
 ἡ πείρα → γενική ενικού: **τῆς πείρας**
 ὁ παιδοτρίβης → κλητική ενικού: **ὦ παιδοτρίβα**
 ὁ πολίτης → αιτιατική ενικού: **τόν πολίτην**
 ἡ ἀσέβεια → γενική πληθυντικού: **τῆς ἀσεβείας**
 ὁ δεσπότης → κλητική ενικού: **ὦ δέσποτα**

3. Να σημειώσετε "Σωστό-Λάθος" δίπλα στην κάθε παρατήρηση διορθώνοντας τους λανθασμένους τύπους:

- ἡ θέαινα, αιτ. ενικού: τήν θεαίνην: **Λάθος - τήν θέαιναν**
 ἡ βασιλεία, γεν. πληθ.: τῶν βασιλείων: **Λάθος - τῶν βασιλειῶν**
 ὁ ιδιώτης, αιτ. πληθ.: τοὺς ιδιώτας: **Σωστό**
 ὁ Σπαρτιάτης, κλητ. ενικού: ᾧ Σπαρτιᾶτα: **Σωστό**
 ἡ μᾶζα, γεν. ενικού: τῆς μάζης: **Σωστό**
 ὁ πρεσβύτες, ονομ. πληθ.: οἱ πρεσβῦται: **Λάθος - οἱ πρεσβῦται**
 ἡ γραῖα, δοτική ενικού: τῇ γραῖα: **Λάθος - τῇ γραίᾳ**

4. Να γράψετε τη γενική ενικού και πληθυντικού αριθμού των παρακάτω ουσιαστικών:

	ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΙΚΟΥ	ΓΕΝ. ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ
ἡ γενεά	τῆς γενεᾶς	τῶν γενεῶν
ἡ ἄκανθα	τῆς ἀκάνθης	τῶν ἀκανθῶν
ὁ κομήτης	τοῦ κομήτου	τῶν κομητῶν
ἡ μάχαιρα	τῆς μαχαιράς	τῶν μαχαιρῶν
ὁ Εὐριπίδης	τοῦ Εὐριπίδου	-----

ὁ Καλλίας	τοῦ Καλλίου	-----
ἡ χρεια	τῆς χρείας	τῶν χρειῶν
ὁ δεσπότης	τοῦ δεσπότη	τῶν δεσποτῶν
ἡ πλάνη	τῆς πλάνης	τῶν πλανῶν

B. ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Να σημειώσετε την ένδειξη "Σωστό-Λάθος" διορθώνοντας τους λανθασμένους τύπους:

- τῆ μνᾶ → **Σωστό**
 τὰς μνᾶς → **Σωστό**
 τοῖς Ἑρμαῖς → **Σωστό**
 οἱ Ἑρμαῖ → **Λάθος - οἱ Ἑρμαῖ**
 τῆ Ναυσικᾶ → **Λάθος - τῆ Ναυσικᾶ**
 τοῦ Ἀπελλῆ → **Λάθος - τοῦ Ἀπελλοῦ**
 ταῖς γαλαῖς → **Σωστό**
 τὸν βορέαν → **Σωστό** (καὶ βορρᾶν)
 τῆς λεοντῆς → **Λάθος - τῆς λεοντῆς**

2. Να κλίνετε τα παρακάτω ουσιαστικά και στους δύο αριθμούς:
 ἡ ἀμυγδαλῆ, ὁ Θαλῆς, ἡ γῆ, ἡ Ἀθηνᾶ.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

ἡ ἀμυγδαλῆ	ὁ Θαλῆς	ἡ γῆ	ἡ Ἀθηνᾶ
τῆς ἀμυγδαλῆς	τοῦ Θαλοῦ	τῆς γῆς	τῆς Ἀθηνᾶς
τῆ ἀμυγδαλῆ	τῷ Θαλῆ	τῆ γῆ	τῆ Ἀθηνᾶ
τὴν ἀμυγδαλῆν	τὸν Θαλῆν	τὴν γῆν	τὴν Ἀθηνᾶν
ῶ ἀμυγδαλῆ	ῶ Θαλῆ	ῶ γῆ	ῶ Ἀθηνᾶ

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

αἱ ἀμυγδαλαῖ	/	/	/
τῶν ἀμυγδαλῶν	/	/	/
ταῖς ἀμυγδαλαῖς	/	/	/
τάς ἀμυγδαλάς	/	/	/
ῶ ἀμυγδαλαῖ	/	/	/

Επιμέλεια:
Διονυσία Καρβελά